

**ILEGALNE MIGRACIJE I KRIJUMČARENJE LJUDI PREKO
GRANICE S OSVRTOM NA BOSNI I HERCEGOVINU**

**ILLEGAL MIGRATION AND SMUGGLING OF PEOPLE ACROSS
THE BORDER WITH REFERENCE TO BOSNIA AND
HERZEGOVINA**

Pregledni znanstveni članak

Mersudin Omerhodžić, MA*
Oliver Spasovski*

Sažetak

Pojedinačne i migracije manjih grupa historijska su konstanta i ljudska potreba, a zaslužne su za brojna postignuća, ali i negativne pojave koje su se događale kroz historiju. Migracije su svakodnevni proces, koje ne predstavljaju preveliki izazov za države polaznice i države tranzita, kao ni za države odredišta, ako su u pitanju države koje imaju razvijen sistem integracije.

Međutim, kao rezultat dešavanja na Bliskom istoku u posljednjoj deceniji, prije svega „Arapskog proljeća“, ratna dešavanja kojima su bile zahvaćene Sirija i Irak, zategnuti odnosi između Pakistana i Indije, te siromaštvo koje je jako zastupljeno u većem broju zemalja, aktuelizirale su migracije, odnosno kretanje stanovništva, velikim valom, prema državama Evropske unije, što je dovelo do krize, jer se države Evropske unije, kao i države tranzita, počinju suočavati sa posljedicama za koje nisu direktni krivac. U namjeri da pronađu sigurnost za sebe, u sigurnosnom i ekonomskom smislu, stanovništvo tih država odlučuje da se kreće prema državama Evropske unije.

Ključne riječi: migracije, migranti, migrantska kriza, krijumčarenje, ljudska prava.

Abstract

Individual and migrations of smaller groups are a historical constant and a human need, and they are responsible for numerous achievements, but also negative phenomena that have occurred throughout history. Migration

---

* Granična policija BiH. E-mail: mersoo_87@hotmail.com

* Minister na vnatresni raboti, Republika Sjeverna Makedonija. E-mail: oliver_spasovski@moi.gov.mk

is an everyday process, which does not pose too great a challenge for the countries of origin and transit, as well as for the countries of destination, if they are countries with a developed integrated system.

However, as a result of the events in the Middle East in the last decade, primarily the "Arab Spring", the war events that affected Syria and Iraq, the strained relations between Pakistan and India, and the poverty that is strongly present in many countries, migration has intensified. , i.e. the movement of the population, in a big wave, towards the countries of the European Union, which led to the crisis, because the countries of the European Union, as well as the countries of transit, are beginning to face consequences for which they are not directly to blame. In order to find security for themselves, in the security and economic sense, the population of those countries decides to move towards the countries of the European Union.

Key words: migrations, migrants, migrant crisis, smuggling, human rights.

1. UVOD

U početku migrantske krize, države Evropske unije su imale razumijevanje prema stanovnicima država iz kojih su dolazili migranti, pri tome imajući u vidu, da je jedan od razloga za takvo razumijevanje i prihvat migranata, potreba za radnom snagom, u oblastima kao što je medicina, tehničke nauke i slično, kada su se uglavnom u početku migrantske krize 2014/2015 godine, u migrantskoj populaciji pojavljivale kompletne porodice, sa opravdanim razlozima odlaska iz vlastite države, i koje su izražavale namjeru i podnosile zahtjev za azil u državama krajnjeg odredišta, što je odgovaralo, može se reći, i državi odredišta, ali i stanovništvu koje je migriralo. U takvoj politici prema migracijama prednjačila je Njemačka, koja je zagovarala pristup „otvorenih vrata“, pozivajući migrante da prihvate njeno gostoprimstvo i zaštitu, dok je Švedska država koja je prihvatila najveći broj migranata po glavi stanovništva. U tom vremenskom periodu, to jeste u početku migrantske krize, BiH kao država tranzita nije imala veliki broj migranata koji su prelazili preko teritorija BiH, ulazeći na nezakonit način u BiH i izlazeći na nezakonit način iz BiH, jer su druge države koje su se nalazile na ruti kretanja migranata imale razumijevanje i nisu svoje granice posebnim mjerama držale pod nadzorom i zatvarale.

Međutim, nakon što su države Evropske unije, kao krajnjeg odredišta, postale opterećene, te politikom država u kojima vlast čine desničarske stranke, koje su zagovarale potpuno zatvaranje granice uz primjenu restriktivnih mjera, u kojima države Evropske unije nisu mogle da postignu

zajednički dogovor o odnosu i prihvatu migranata, od 2016. godine, može se reći, BiH se počinje susretati sa prvim ozbiljnijim brojkama migranata, koji nezakonito ulaze u BiH iz pravca Srbije i Crne Gore, a koji su prethodno došli iz pravca Grčke, države članice Evropske unije.

Zahtjevima država članica Evropske unije za pojačanim nadzorom i kontrolom granice u sprečavanju migranata da nezakonito pređu granice, pojačanim aktivnostima mnogih država na sprečavanju ulazaka migranata, kao što je podizanje žice od strane Mađarske na granici prema Hrvatskoj i Srbiji, Slovenije na dijelu granice prema Hrvatskoj, te imajući u vidu da je Hrvatska u međuvremenu postala članica Evropske unije, BiH se tako našla kao država koja je posljednja destinacija prije ulaska u Evropsku uniju, odnosno prelazak prethodne prepreke, granice, do ulaska u prostor Shengena, to jeste Slovenije, Italije ili Mađarske. Uzimajući u obzir konfiguraciju terena, granice između BiH i Srbije i Crne Gore, koju je otežano nadzirati, odnosno za čije nadziranje su potrebni veoma veliki naponi u angažovanju ljudskih i materijalno-teničkih resursa, koje BiH, odnosno Granična policija BiH, nije posjedovala u početku aktivacije rute preko BiH, BiH se našla kao jedna od država preko čije teritorije je počeo da prelazi veći broj migranata, i to posebno od 2017. godine.

Nakon što je ozbiljnije shvaćen problem aktivacije migrantske rute preko teritorija BiH, kao jedne od država koja se nalazi na granici sa Evropskom unijom, ulaganjem i finansiranjem aktivnosti BiH, posebno Granične policije BiH, od strane Evropske unije i drugih međunarodnih institucija, pojačanim aktivnostima na sprečavanju pokušaja nezakonitih ulazaka migranata u BiH, čiju populaciju u posljednjem vremenskom periodu čine muškarci mlađe starosne dobi, do cca 35 godina, veoma aktivne su postale organizovane kriminalne grupe, koje se bave krijumčarenjem ilegalnih migranata, čije kriminalne aktivnosti imaju i međunarodni karakter, pa se tako BiH i sigurnosne agencije, nalaze pred velikim izazovima, kada je u pitanju borba u suprotstavljanju ovom sigurnosnom problemu, što daje posebnu dimenziju, imajući u vidu aspiracije BiH za dobijanjem kandidatskog statusa za pristup i ulazak u Evropsku uniju.

Ovaj sigurnosni izazov ima još veću dimenziju, kada se uzme u obzir da je Hrvatska, kao članica Evropske unije, potpomognuta ostalim državama Evropske unije, pojačala aktivnosti na granici između BiH i Hrvatske, što otežava nezakonite prelaske državne granice iz BiH u Hrvatsku, zbog čega, i pored veoma izraženog krijumčarenja migranata, dolazi do privremenog nastanjenja veoma velikog broja migranata, i to posebno u područjima Bihaća i Velike Kladuše, koji se nalaze na samoj granici BiH i Hrvatske, čija je udaljenost iz BiH, s obzirom na geografski položaj, najmanja do država potpisnica Shengena.

Kao što je već navedeno, u situaciji koja nije spremno i ozbiljno dočekana, u BiH se, također, pojavljuje problem prihvata i obrade ilegalnih migranata od strane službenika Službe za poslove sa strancima, kada migranti u skladu sa važećim propisima u BiH izražavaju namjeru da podnesu zahtjev za azil, zloupotrebe instituta azila od strane migranata u BiH koji nemaju namjeru da se zadrže u BiH, te problemi nadležnosti u postupku rješavanja problema, u složenom uređenju BiH, u vezi sa formiranjem prihvatnih centara i smještajnih kapaciteta, načinom postupanja prema migrantima, kao i nedostatak materijalno finansijskih sredstava, koji su posebno ostavili traga, i još uvijek ostavljaju na životne procese, prije svega, na području lokalnih zajednica, Bihaća i Velike Kladuše, gdje je najveći broj ilegalnih migranata trenutno nastanjen u namjeri da dođe do željenog odredišta, pri čemu, boraveći na tom području, migranti postaju sigurnosni problem za nadležne agencije za provođenje zakona na području Unsko-Sanskog kantona, kada je u pitanju održavanje javnog reda i mira. Zbog svega navedenog, umjesto termina migranti, opšteprihvaćen je postao termin ilegalni migranti, gotovo u svim sferama koje imaju veze sa ilegalnim migracijama u BiH, uzimajući u obzir da se radi o osobama koje nezakonito ulaze u BiH na mjestima na kojima nije predviđen prelazak državne granice, pri tome ne ispunjavajući uslove za zakonit ulazak u BiH, i koji kod sebe ne posjeduju nikakve putne isprave, niti identifikacione dokumente, pa će se u daljem dijelu rada i koristiti termin ilegalni migranti.

Uzimajući u obzir naprijed navedeno proizilazi da je veoma značajan odgovor nadležnih institucija u suzbijanju ilegalnih migracija, odnosno krijumčarenju migranata, prije svega na ulazu u BiH, štiteći granice BiH od izvora ugroženosti, kao i postupanju u procesu prihvata i smještaja ilegalnih migranata koji uspevaju da uđu na teritorij BiH, čije rješavanje problema, pored nadležnih institucija države, zahtijeva uključivanje i šire društvene i akademske zajednice, što uključuje i izradu rada na ovu temu.

2. ILEGALNE MIGRACIJE I KRIJUMČARENJE LJUDI PREKO GRANICE S OSVRTOM NA BOSNI I HERCEGOVINU

U suočavanju s migracijama države se susreću s potrebom upravljanja migracijama, stvaranja normativnih i institucionalnih pretpostavki kojima bi se procesi migracije bolje regulisali u smislu kontrolisanog ulaska na prostor države. Potrebno je bolje regulisati postupanje sa ilegalnim migrantima, njihova statusna prava i njihovu integraciju. Države iz kojih ilegalni migranti pristižu više nisu ograničene na određeno kritično područje, već postaju sve različitiije, te je u zapadnoj Evropi broj narodnosti u rastućem trendu. Bez obzira na zajednički prostor, države članice još uvijek zadržavaju nacionalna

prava upravljanja kretanja ilegalnih migranata, dok bi se trebali posvetiti unapređenju solidarnosti među svojim građanima i u Evropi općenito. Prema ilegalnim migrantima se odnose različito, najčešće ovisno o vremenskom trajanju njihova boravka te razlozima migriranja, ekonomski migranti ili izbjeglice. Osim spomenutih osnovnih kriterija, stav država prema ilegalnim migrantima mijenja se i na osnovu nekih njihovih individualnih karakteristika. To su na primjer stepen obrazovanja, dob, poznavanje službenog jezika i drugo. Umjesto različitih kriterija i diskriminacije ilegalnih migranata u nacionalnim državama, potrebna je bolja zajednička organizacija i upravljanje ilegalnim migracijama, te solidarnost kao jedinstveni pristup cijelog procesa.

Kada se govori o migracijama, ilegalnim migrantima, izbjeglicama i svim srodnim pojmovima, razumijevanje koncepta granica je od ključne važnosti. Da granice ne postoje ili da je definisanje koncepta drugačije od današnjeg, većina problematike u vezi s migracijskim politikama ne bi bila od tolike važnosti. Ne bi postojao kritičan problem ilegalnih migracija koji je u sve većem porastu i nacionalne države bi mogle u najmanju ruku bolje i uspješnije sarađivati na migrantskoj krizi ili do krize ne bi ni došlo.

Države su viđene kao fragmentirani prostori, razdijeljeni granicama i bojama u različite nacionalne zajednice ukorijenjene u odgovarajući prostor.

Prostori i granice su reteritorijalizirani, što zahtijeva mijenjanje konceptata politike zajednice, solidarnosti, identiteta i kulturnih različitosti. Ubrzana mobilnost ljudi u kombinaciji s mobilnošću kulturnih proizvoda i praksi odaju dojam izgubljenih teritorijalnih korijena. Izbjeglice, migranti i ljudi bez vlastite države u potpunosti žive takvu stvarnost.

Migracije koje se događaju na području Evrope nisu novija pojava. Evropske države već su duže vrijeme poželjna destinacija migrantima koji iz siromašnih država, uglavnom Bliskog istoka i sjeverne Afrike dolaze na područje Evrope u nadi da će u razvijenim zapadnim državama, tačnije razvijenim članicama Evropske unije, dobiti priliku za bolji život, a tako i rad te bolju egzistenciju. Evropska unija na temelju tih događaja polako je kreirala svoju zajedničku politiku kako bi regulisala ulazak ilegalnih migranata. U medijima je bilo teško zaobići teme dolaska ilegalnih migranata putem Sredozemnog mora prema obalama Italije, a zatim dalje prema ostalim državama Evrope. Evropska unija, sa svojim institucijama tom problemu je pristupila bez većeg angažmana, te je djelovala, moglo bi se reći, usporeno. Upravo zbog toga našla se pred velikim problemom kada je, osim siromaštva, u državama Bliskog istoka i sjeverne Afrike došlo do učestalih oružanih sukoba, zbog čega je veliki dio stanovništva odlučio da novi život potraži upravo u evropskim državama, kada se egzodus stanovništva pretvorio u najveću izbjegličku, a tako i humanitarnu krizu modernog doba.

Vremenski period u kojem je migrantska kriza počela dobivati razmjere jedne od najvećih humanitarnih kriza je period ljeta i jeseni 2015. Izbjeglice su se u sve većem broju odlučivale za opasan put prema Evropi. Ruta kojom su najčešće dolazili do evropskog tla bila je morskim putem do Italije, ili preko turske granice, nakon čega bi im glavna destinacija bila grad Izmir.

Nakon grada Izmira, odabirali bi morski put do grčkih otoka. Grčke vlasti bi ih nakon pristizanja, trajektima prevozili do Makedonije, nakon čega se njihovo kretanje usmjeravalo prema takozvanoj „Balkanskoj ruti“. Najveći broj izbjeglica dolazi iz zemalja poput Sirije, Afganistana, Iraka, Pakistana, Alžira, Maroka, Indije, Bangladeša i Irana (u vrijeme dok je na snaz bio potpisani sporazum Srbije i Irana o bezviznom režimu ove dvije države). Pored stanovništva za koje se može reći da se radi o izbjeglicama, na njihovoj ruti priključili su im se ekonomski migranti, iskoristivši tako izbjegličku krizu kako bi se domogli evropskog teritorija i života u evropskim državama.

Evropska unija, prije svega Njemačka, na samom početku masovnog priliva stanovništva zalagala se za tzv. „politiku otvorenih vrata“ prema migrantima. Takva politika posebno je uživala podršku Njemačke. Prije same eskalacije migrantske krize države članice Evropske unije uglavnom su se slagale sa stavom njemačke vlade te su bile spremne pomoći migrantima tako da im se ponudi privremena zaštita i azil. Međutim, eskalacijom migrantske krize te do tada nezamislivim brojem dolazaka stanovništva na granice same Evropske unije, u pitanje se dovela kompletna Dublinska uredba, koja je predstavljala propise o azilu kojih su se pridržavale sve države članice Evropske unije te je stupilo na snagu izvanredno ukidanje Schengenskog prostora. Ukidanje Schengenskog prostora poslužio je kao uvid u ozbiljnost situacije, budući da se Evropska unija temelji na slobodi prohodnosti i otvorenosti njezinih granica zbog što lakše trgovine među članicama, što je Njemačka pravdalo kao nužnost, budući da ostale države članice nisu do kraja pokazale spremnost na kompromis i saradnju. Naime, prema toj uredbi, izbjeglice i migranti su dužni vratiti se, odnosno prihvatiti azil u prvoj državi članici u koju su ušli. To bi, prema propisima Uredbe, dovelo do ravnomjernije raspodjele izbjeglica, odnosno njihovog prihvata u svim državama članicama Evropske unije. Međutim, sa sve većim brojem dolaska izbjeglica, sve je više država počelo zatvarati granice, za zaštitu vlastite nacionalne sigurnosti. Najbolji pokazatelj razmjera migracija jesu podaci Eurostat-a za 2015. godinu, koji pokazuju da je broj tražitelja azila bio 1,2 miliona, i to najviše iz Sirije (preko 362 hiljade), a zatim dalje slijede Afganistana, Iraka, Kosova, Albanije, Pakistana, Eritreje, Nigerije, Irana i dr. (Eurostat, datum pristupa 19.09.2019. godine,

<http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>).

Migrantima je glavni cilj doći do razvijenih zapadnoevropskih država poput Njemačke, Švedske, Austrije, Italije i slično.

Nedovoljna saradnja i nedostatak želje među državama članicama Evropske unije u preuzimanju odgovornosti i podjele tereta prijema migranata na vlastitoj teritoriji dovelo je do rigoroznih odluka vlada pojedini članica država Evropske unije, čiji su potezi postavili ostale države članice u nepovoljan položaj. Tako je burne reakcije i podijeljena mišljenja izazvalo postavljanje žičanih ograda od strane Mađarske i Slovenije, što je Mađarska pravdala prekoračanjem kapaciteta primljenih migranata, te kako više nije u mogućnosti nastaviti primati izbjeglice, dok je Slovenija podizanje ograde opravdala kao mjere predostrožnosti u odbrani vlastite nacionalne sigurnosti, te da ne želi postati tampon zona između Evropske unije i ostalih evropskih država iz kojih izbjeglice pristižu.

Ovakve odluke Mađarske i Slovenije su promijenile tok kretanja ilegalnih migranata, zbog čega se otvaraju nove rute kretanja, na kojima se od 2016. godine, aktivno nalazi i BiH, koja polako postaje tampon zona, na granici sa Hrvatskom.

3. POVREDA DRŽAVNE GRANICE, NEZAKONITI PRELASCI DRŽAVNE GRANICE

Nadzor granice obavlja Granična policija BiH, odnosno policijski službenici Granične policije BiH koji preduzimaju odgovarajuće mjere i radnje s ciljem sprečavanja neovlaštenih prelazaka državne granice, suzbijanja prekograničnog kriminala i preduzimanja mjera prema osobama koje su prešle državnu granicu na nedozvoljen način.

Državna granica smije se prelaziti samo na graničnim prelazima, u vrijeme i na način koji je u skladu s namjenom graničnih prelaza i sa važećim putnim ispravama. Kada postoje odstupanja, odnosno kada su prekršene odredbe o načinu prelaska državne granice, onda se može govoriti o nezakonitom prelasku državne granice, za koje postoje propisane sankcije.

Nezakonite prelaskе državne granice možemo posmatrati iz dva ugla, i to nezakoniti prelazak državne granice, samostalno od strane jedne ili više osoba, bez nečije pomoći, i nezakonit prelazak državne granice, uz nečiju pomoć, radi sticanja neke koristi, i tada govorimo o krijumčarenju ljudi, odnosno migranata.

Također, pored nezakonitih prelazaka državne granice, povreda državne granice može biti učinjena i od strane stranih državnih tijela, i tada govorimo o graničnom incidentu i povredi državne granice, preduzetim aktivnostima stranih državnih tijela i drugih osoba na državnoj granici ili u

njenoj neposrednoj blizini, koja nije dopuštena međunarodnim konvencijama, ugovorima ili propisima BiH kao i svako drugo narušavanje nepovredivosti državne granice.

4. KRIJUMČARENJE LJUDI

Pod krijumčarenjem ljudi, migranata, podrazumijeva se omogućavanje nezakonitog ulaska u stranu državu osobama koje nisu njeni državljani ili nemaju stalni boravak, s ciljem sticanja, na neposredan ili posredan način finansijske ili druge materijalne koristi (Mijalković, 2009:42).

Prema tome, krijumčarenje migranata predstavlja posredničku djelatnost kojom se omogućava nezakonit prelazak državne granice u drugu državu, uz pristanak osobe koja se krijumčari. U ovom slučaju, konkretno, potrebno je naglasiti da postoji razlika između krijumčarenog migranta od prokrijumčarenog, jer krijumčareni migrant se upušta u proces krijumčarenja, dok je prokrijumčareni migrant osoba koja je već prokrijumčarena, odnosno stigla na željenu destinaciju.

Međunarodnim konvencijama, ali i domaćim zakonodavstvom u BiH je veoma dobro određeno krivično djelo “krijumčarenja ljudi”, što se sada pokazuje, u trenutku ekspanzije ilegalnih migracija, veoma dobrim rješenjem, uzimajući u obzir da pojedine države okruženja do unazad nekoliko mjeseci ili godina nisu imale jasno definisana obilježja krivičnog djela “krijumčarenja ljudi”, već se to definisalo i procesuiralo kroz nezakonit prelazak državne granice.

Prema krivičnom zakonodavstvu BiH, „krijumčarenje ljudi“ se definiše, kao namjera pribavljanja za sebe ili drugog neke koristi, nedozvoljenim prevođenjem ili omogućavanjem prevođenja jednog ili više migranata ili drugih lica preko državne granice ili u tu svrhu sačinjavanje, nabavljanje ili posjedovanje lažne putne ili lične isprave.

Pored ove kažnjive radnje izvršenja krivičnog djela “krijumčarenja ljudi”, predviđena je i sankcija za radnje vrbovanja, prevoza, sakrivanja, pružanja zaštite ili na drugi način omogućavanje boravka krijumčarenih osoba u BiH.

Kada su u pitanju sankcije za ovo kažnjivo djelo, jedna vrsta sankcija je predviđena za naprijed opisane radnje izvršenja krivičnog djela, dok su teže sankcije predviđene ako je krivično djelo počinjeno u sastavu organizovane grupe ili grupe za organizovani kriminal, zloupotrebom službenog položaja ili na način kojim se ugrožava život, zdravlje ili sigurnost krijumčarenih lica ili je prema njima postupano u svrhu iskorištavanja ili na drugi nečovječan ili ponižavajući način, te ako je nastupila smrt jednog ili više krijumčarenih lica.

Da se radi o krivičnom djelu koje zakonodavstvo jako ozbiljno tretira pokazuje i činjenica da se ista nalaze u glavi krivičnog zakona protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravima, što je bilo i određujuće kada je u jednom trenutku u BiH, Ustavni sud BiH donio odluku kojom su naređene izmjene i dopune Zakona o krivičnom postupku BiH, u pogledu primjene posebnih istražnih radnji za pojedina krivična djela, čime nije bila ograničena primjena posebnih istražnih radnji za krivično djelo “Krijumčarenje ljudi”.

Također, ozbiljnost shvatanja ovog krivičnog djela može se vidjeti i kroz određenje posebnog kvalifikatornog krivičnog djela, kroz organizovani oblik, iako se posebnim članom zakona tretira i organizovani kriminal.

Dakle, u ovom krivičnom djelu kao radnje izvršenja su nedozvoljeno prevođenje ili omogućavanje prevođenja migranta ili druge osobe preko državne granice, ili prevoz, sakrivanje, pružanje zaštite ili na drugi način omogućavanje nezakonitog boravka krijumčarenih osoba u BiH, dok je motiv koristljublje, odnosno finansijska ili druga dobit, pri čemu bitno napomenuti da u ovom krivičnom djelu nije presudna prisila, jer se radi o dobrovoljnom stupanju u kontakt krijumčarenih osoba sa izvršiocima ovog krivičnog djela.

5. NAČIN IZVRŠENJA KRIJUMČARENJA LJUDI

Vidovi i oblici ispoljavanja, odnosno izbor načina krijumčarenja migranata zavisi od više faktora: udaljenosti mjesta destinacije migranata od mjesta njihovog porijekla, saobraćajnih veza tih mjesta i tranzitnih tačaka, broja migranata koji se krijumčare, stepena organizovanosti, veličine i opremljenosti kriminalnih grupa, efikasnosti reakcije sistema sigurnosti na organizovane ilegalne migracije, stepena i efikasnosti obezbjeđenja državne granice i drugih (Mijalković, 2009:89).

Suština krijumčarenja migranata je omogućavanje da se državna granica pređe na ilegalan način. Međutim u nekim situacijama ilegalni migranti legalno prelaze državnu granicu.

Riječ je o slučajevima kada osobe na osnovu turističke vize legalno ulaze u stranu državu, gdje ostaju poslije isteka vize, čime stiču status ilegalnog migranta. U takvim slučajevima ne može se govoriti o krijumčarenju ljudi, odnosno migranata. Također, moguće su kombinovane situacije krijumčarenja ljudi, odnosno migranata.

Ilegalni migranti se mogu prokrijumčariti preko graničnih prelaza, van graničnog prelaza, odnosno na mjestu na kojem nije predviđen prelazak državne granice, na kopnu, preko vodenih površina ili sredstvima vazdušnog saobraćaja.

Krijumčarenje migranata preko graničnih prelaza nije rijetka pojava. Krijumčari najčešće posjeduju ispravne putne isprave, koje su potrebne za prelazak državne granice, što nije slučaj sa krijumčarenim migrantima. Ovaj način krijumčarenja se realizuje uz pomoć falsifikovanih putnih isprava, pasoša, ličnih karti, dozvoli boravka, viza i drugih dokumenata sa kojima se može preći državna granica na graničnim prelazima, u skladu sa važećim propisima.

Povećanje krivotvorenih putnih isprava danas se vezuje za povećanje obima krijumčarenja migranata, a radi se najčešće o falsifikatima visokog kvaliteta. Falsifikovane isprave mogu se klasifikovati na izmjenjeni originalni pasoš, izdavanje potpuno falsifikovanog pasoša, popunjeni ukradeni prazni pasoš, fantomski pasoš, pasoši izdati na osnovu falsifikovanih ličnih dokumenata (Bojanić, 2002:173-174).

Falsifikati mogu da budu totalni, to jeste falsifikovanje cijele putne isprave, i djelimični falsifikati, to jeste falsifikovanje nekih dijelova putne isprave.

Praksa policijskih službenika u agencijama za provođenje zakona u BiH je do sada pokazala višestruke načine krijumčarenja migranata kopnom, odnosno zelenom granicom, preko vodenih površina, odnosno plavom granicom, i vazдушnim putem.

Na kopnu, odnosno zelenoj granici, migranti se krijumčare preko državne granice BiH, na ulazu u BiH, i na izlazu iz BiH, tako što ih krijumčari nezakonito prevode na mjestu na kojem nije predviđen prelazak države granice, pješaćenjem, ako se radi o graničnom pojasu, i dalje prevoženjem u raznim vrstama prevoznih sredstava, nakon što budu nezakonito prevedeni ilegalni migranti preko državne granice. Na kopnu se također, može smatrati i krijumčarenje preko graničnih prelaza, na način da krijumčari obezbjeđuju lažne, odnosno falsifikovane putne isprave ilegalnim migrantima, sa kojima prelaze državnu granicu, na ulazu, odnosno na izlazu iz BiH. Na ulazu u BiH, falsifikovane putne isprave koriste ilegalni migranti koji ne mogu zakonito ući i boraviti u BiH, odnosno radi se najčešće od osobama koje dolaze iz država visokog migracionog rizika, a sa kojima BiH nema potpisane sporazume o bezviznom režimu.

Na izlazu iz BiH falsifikovane putne isprave koriste ilegalni migranti, koji su ušli u BiH i na zakonit i na nezakonit način. Najveći broj osoba koji zakonito uđe u BiH, a pokušavaju da izađu na nezakonit način, u graničnom pojasu, odnosno na mjestima na kojima nije predviđen prelazak državne granice, kao i na graničnim prelazima, sa falsifikovanim putnim ispravama iz BiH jesu državljani Turske, sa kojom BiH ima potpisan bezvizni režim. Državljeni Turske ulaze zakonito u BiH, na graničnim prelazima na kopnu ili vazдушnim putem, a zatim dalje pokušavaju nezakonito da izađu iz BiH. Falsifikovane putne isprave koje koriste prilikom pokušaja nezakonitog

izlaza iz BiH, najčešće preuzimaju u BiH, tako što prethodno falsifikovane putne isprave iz Turske dođu u BiH putem brze pošte ili krijumčarskim kanalima, u ličnom prtljagu osoba koje su anagžovane od krijumčarskih kanala.

Na vodenim površinama, odnosno plavoj granici, krijumčarenje se vrši na ulazu i na izlazu iz BiH uz pomoć čamaca, kojima krijumčarenje ilegalnih migranata vrše najčešće domicilni stanovnici, koje angažuju krijumčarske grupe, uz rijeke koje se nalaze na granici BiH sa susjednim državama.

U vazduhu, odnosno avionima, najčešći oblik krijumčarenja jeste krijumčarenje sa falsifikovanim putnim ispravama, tako što ilegalni migranti, iz država sa kojima BiH nema potpisan bezvizni režim, pokušavaju da uđu u BiH sa falsifikovanim ispravama uz pomoć krijumčara, odnosno pokušavaju da izađu iz BiH, sa falsifikovanim putnim ispravama, i to u najvećem broju na granici između BiH i Hrvatske, u namjeri da dođu do država zapadne Evrope, odnosno Evropske unije. Pored ilegalnih migranata koji ulaze u BiH sa falsifikovanim putnim ispravama, na izlazu iz BiH se pojavljuju i ilegalni migranti koji su prethodno ušli u BiH na zakonit način, a najčešće se radi o državljanima Turske.

Uzimajući u obzir naprijed opisano i navedeno, u borbi protiv krijumčarenja migranata, posebno u ovim okolnostima koje su aktuelne, može se konstatovati da je poznavanje bitnih karakteristika pojedinih oblika krijumčarenja migranata, odnosno načina krijumčarenja migranata, bitan uslov za identifikaciju ovih složenih i dinamičnih pojava praksi (Mijalković, 2002:95).

6. AGENCIJE ZA PROVOĐENJE ZAKONA U BORBI PROTIV KRIJUMČARENJA MIGRANATA

Krivičnim zakonom BiH, i to članom 189. propisano je krivično djelo “Krijumčarenje ljudi” i članom 189a. “Organizovanje grupe ili udruženja za izvršenje krivičnog djela krijumčarenja migranata”, a koja spadaju u glavu krivičnih djela Krivičnog zakona BiH “protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom”. S tim u vezi, a u skladu sa važećim zakonima o Sudu BiH i Tužilaštvu BiH, nadležni sud i tužilaštvo za postupanje po navedenim krivičnim djelima jesu Sud BiH i Tužilaštvo BiH.

U skladu sa Zakonom o Graničnoj policiji BiH i Zakonom o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, propisano je da se radi o vodećim agencijama kada je u pitanju borba protiv krijumčarenja ljudi, odnosno migranata, i to posebno kada je u pitanju Granična policija BiH, kojoj je glavni zadatak i cilj zaštita granice, gdje se kao jedan od izvora ugroženosti pojavljuje krijumčarenje ljudi, odnosno migranata. Također, sve policijske agencije, u vezi sa ovom problematikom, razmjenjuju informacije za Službom za

poslove sa strancima i Obavještajno sigurnosnom agencijom BiH, i to posebno ako se radi o organizovanom obliku krijumčarenja migranata.

Prema zakonskim nadležnostima, u skladu sa članom 7. Zakona o Graničnoj policiji BiH, između ostalog Granična policija BiH je nadležna za sprečavanje, otkrivanje i istraživanje djela koja su propisana krivičnim zakonima u Bosni i Hercegovini kada su ta krivična djela usmjerena protiv sigurnosti državne granice ili protiv izvršenja poslova i zadataka iz nadležnosti Granične policije BiH („Službeni glasnik BiH“, 2004., Zakon o Graničnoj policiji BiH, Sarajevo, Službeni glasnik 50/04:01), među kojima se nalazi i krivična djela iz člana 189. “Krijumčarenje ljudi” i člana 189a. “Organizovanje grupe ili udruženja za izvršenje krivičnog djela krijumčarenja migranata”.

Prema zakonskim nadležnostima, u skladu sa članom 3. Zakona o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, između ostalog Državna agencija za istrage i zaštitu je nadležna za sprečavanje, otkrivanje i istraživanje krivičnih djela iz nadležnosti Suda BiH, a posebno organizovanog kriminala, terorizma, ratnih zločina, trgovine ljudima i drugih krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, te teškog finansijskog kriminala („Službeni glasnik BiH“, 2004., Zakon o Državnoj agenciji za istrage i zaštitu, Sarajevo, Službeni glasnik 27/04:01), među kojima se nalazi i krivična djela 189. “Krijumčarenje ljudi” i 189a. “Organizovanje grupe ili udruženja za izvršenje krivičnog djela krijumčarenja migranata”.

Međutim, uzimajući u obzir prirodu poslova i zadataka, u daljem dijelu ovoga rada, prevashodno će se akcenat staviti na nadležnosti i aktivnosti Granične policije BiH protiv krijumčarenja ljudi, odnosno migranata. Prema unutrašnjoj organizaciji u Graničnoj policiji BiH postoji lokalni, regionalni i centralni nivo rada*.

---

* Lokalni nivo postupanja odnosi se na Jedinice Granične policije BiH, koje imaju nadležnost postupanja u zoni graničnog pojasa, odnosno do 10 km od granice sa susjednim državama prema unutrašnjosti BiH.

Na centralnom nivou, između ostalog, nalazi se i organizaciona jedinica pod nazivom Centralni istražni ured Granične policije BiH, koji je nadležan za postupanje na cjelokupnom teritoriju BiH, i to posebno u složenim istragama, kada se radi o krivičnim djelima koji imaju organizovani oblik izvršenja od strane organizovanih kriminalnih grupa.

Na lokalnom nivou postupanja, policijski službenici u Jedinicama Granične policije BiH primjenjuju zakonom predviđena ovlaštenja na otkrivanju, istraživanju i dokazivanju krivičnih djela krijumčarenja migranata, pri čemu primjenjuju niz operativno taktičkih mjera i radnji na otkrivanju krijumčarenja migranata (zasjede, osmatranje, rad policije u lokalnoj zajednici, sektorski rad i dr.), uz korištenje specijalističke opreme (termovizijske kamere za osmatranje, dvogledi za dnevno i noćno osmatranje, senzori za detekciju kretanja i dr.). O svim bitnim saznanjima koja mogu biti korisna u radu centralnog nivoa, lokalni

Kada su u pitanju istraživanja organizovanog oblika krijumčarenja migranata, u Graničnoj policiji BiH prevashodnu nadležnost ima Centralni istražni ured Granične policije BiH, koji se sastoji od četiri odsjeka, sa sjedištem u Sarajevu, i specijaliziranih jedinica, za nadzor i osmatranje, i koje imaju svoje sjedište u Sarajevu i Bosanskom Grahovu. Za istraživanje organizovanih oblika krijumčarenja migranata, koje gotovo u svakom slučaju imaju međunarodni element, primjenjuje se veći broj posebnih istražnih radnji u skladu sa odredbama Zakona o krivičnom postupku BiH, pod nadzorom Tužilaštva BiH, a po naredbama Suda BiH, gdje se vrlo često ostvaruje međunarodna saradnja sa agencijama za provođenje zakona u susjednim državama, preko međunarodnih policijskih organizacija kao što su Europol i SELEC. Kao što je već prethodno navedeno istraživanje organizovanih oblika krijumčarenja migranata Centralni istražni ured Granične policije BiH, primjenom posebnih istražnih radnji, provodi na cjelokupnoj teritoriji BiH, a najčešće posebne istražne radnje koje se primjenjuju jesu „Nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija“ i „Tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima“. On što je vrlo bitno, i što ukazuje o ozbiljnosti krivično pravnih odredi krijumčarenja migranata, jeste da provođenje posebnih istražnih radnji nije bilo dovedeno u pitanje odlukom Ustavnog Suda BiH, broj U 5/16, jer se radi o krivičnim djelima protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom.

7. MEĐUNARODNA SARADNJA U BORBI PROTIV KRIJUMČARENJA MIGRANATA

Efikasnost sistema sigurnosti u suzbijanju krijumčarenja migranata je, zbog međunarodne prirode ovog oblika kriminala, uslovljena i kvalitetnom saradnje sa sistemima sigurnosti drugih država. Filozofija međunarodne pomoći i saradnje država u neutralisanju ilegalnih migracija počiva prije svega na nacionalnom interesu svake od država da unaprijede stanje sigurnosti. Države bi usvajanjem bilateralnih i multilateralnih ugovora o saradnji olakšale i ubrzale efikasnu borbu protiv ovog oblika kriminaliteta, provođenje zajedničkih proaktivnih istražnih djelatnosti. Međunarodnu pomoć i saradnju u borbi protiv kriminala, pa tako i krijumčarenja migranata, mogu da iniciraju i sprovede prije svega policija i tužilaštvo, a što je veoma bitno, posebno u namjeri da se ostvare kvalitetni i efikasni rezultati u prikupljanju korisnih saznanja i podataka, sprečavanju i otkrivanju krivičnih djela, posebno kada se radi i organizovanim oblicima izvršenja krivičnog

---

nivo obavještava Centralni istražni ured Granične policije BiH, i obrnuto, pri čemu postoji kompletan ciklus razmjene podataka, u skladu sa nivoima nadležnosti.

djela, sa međunarodnim elementom, što je vrlo česta pojava kada je u pitanju krijumčarenje migranata (Mijalković, 2003:421). Pored saradnje koju ostvaruju policijske agencije i tužilaštva u fazi predistrage i istrage, veoma je važno i pružanje međunarodne pravne pomoći.

Policijske agencije u BiH, međunarodnu policijsku saradnju sa agencijama drugih država, u krivičnim stvarima, ostvaruju preko Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH (Službeni glasnik BiH, 2008., Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH, Sarajevo, Službeni glasnik 36/08). Preko Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH, policijske agencije u BiH ostvaruju bilateralnu i multilateralanu saradnju, ali i komunikaciju i razmjenu podataka preko međunarodnih policijskih tijela, kao što su Interpol, Europol, Selec i druga međunarodna policijska tijela, vodeći računa o zaštiti državljana BiH, zaštiti ličnih i tajnih podataka.

Pored međunarodne saradnje u krivičnim stvarima preko Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH, među kojom se nalaze i međunarodna saradnja u borbi protiv krijumčarenja migranata, Granična policija veoma bitnu saradnju ostvaruje sa tijelima Frontex-a, sa sjedištem u Varšavi.

Na početku osnivanja Direkcije za koordinaciju policijskih tijela BiH međunarodna saradnja policijskih agencija u BiH u krivičnim stvarima se ostvarivala preko Interpola. Međutim, nakon potpisivanja sporazuma BiH o saradnji sa Europolom, policijske agencije ostvaruju veoma značajanu međunarodnu saradnju u razmjeni podataka, zajedničkim istražnim timovima, paralelnim istragama, gdje policijske agencije u BiH, pored razmjene podataka, imaju veoma značajnu podršku Europola u materijalno-finansijskom pogledu. Međunarodna saradnja u borbi protiv krijumčarenja migranata, kao i organizovanog kriminala je definisana većim brojem međunarodnih akata, sporazuma i konvencija, među kojima su jedni od najvažnijih Konvencija Ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organizovanog kriminala i Protokol protiv krijumčarenja migranata kopnom, morem i vazduhom, koji predstavlja dopunu Konvencije Ujedinjenih nacija protiv transnacionalnog organizovanog kriminala, te Konvencija o međunarodnoj policijskoj saradnji u jugoistočnoj Evropi.

Imajući u vidu ozbiljnost situacije u vezi sa ilegalnim migracijama, nakon eskalacije migrantske krize, u Europolu su formirani timovi koji su zaduženi isključivo za praćenje stanja u oblasti ilegalnih migracija i krijumčarenja migranata. Kao jedna od vrlo efikasnih mjera u istraživanju međunarodnih kriminalnih grupa jeste formiranje zajedničkih istražnih timova. Na osnovu bilateralnih ili multilateralnih sporazuma u odnosu na stvari koje su predmet istraga, krivičnih gonjenja ili sudskih postupaka u jednoj ili više država, zainteresovani nadležni organi mogu da formiraju zajedničke istražne timove. U odsustvu takvih sporazuma, zajedničke istrage

se mogu preduzimati na osnovu dogovora za svaki pojedinačan slučaj. Pri tome se države učesnice u zajedničkoj istrazi staraju da se u potpunosti poštuju suvereniteti država potpisnica na čijoj teritoriji se istraga treba preduzimati.

Konvencijom o policijskoj saradnji u jugoistočnoj Evropi daje se mogućnost formiranja zajedničkih tijela, s ciljem sprovođenja međunarodnih aktivnosti. Timovi se formiraju na određeni period, koji može da se produži uz uzajamni pristanak, s ciljem sprovođenja policijske istrage u jednoj ili više država koje su formirale timove. Zajednički istražni tim može da se formira kada je istraga krivičnog djela koju sprovodi jedna ugovorna strana teška, zahtjevna i povezana sa drugim državama, odnosno kada izvjestan broj država sprovodi istragu krivičnih djela čije okolnosti nalažu koordiniranu i usmenu akciju uključenih ugovornih strana. Tim se formira u jednoj od ugovornih strana u kojoj se očekuje sprovođenje istrage. Ukoliko je potrebno, pored predstavnika timova članica koje su učestvovala u formiranju tima, u tim mogu da se uključe i predstavnici međunarodnih organizacija koje ugovorne strane priznaju (Mijalković, 2003:427-429).

Države bi trebalo da, na osnovu važećih zakona, ugovora i sporazuma zamoljene države, ne narušavajući domaće zakone, pruže drugoj državi najširu moguću pravnu pomoć u istrazi, gonjenju u sudskom postupku u vezi sa krivičnim djelima transnacionalnog organizovanog kriminala i recipročnu uzajamnu pomoć. Razlozi za uspostavljanje uzajamne pravne pomoći mogu da budu različiti, kao što su uzimanje dokaza ili izjava, uručenje sudskih dokumenata, zapljena i zamrzavanje sredstava, pregled predmeta i mjesta, dostavljanje informacija, dokaznog materijala i nalaza vještaka, i dr., koja nije u suprotnosti sa zakonima zamoljene strane. Sadržaj zahtjeva za uzajamnu pravnu pomoć, način izvršenja zahtjeva, kao i uslovi pod kojima se pravna pomoć može odbiti predviđeni su Konvencijom UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala. Inače, međunarodna pravna pomoć obuhvata izvršenje pojedinih dokaznih radnji, kao što su saslušanje svjedoka, osumnjičenog i vještaka, uviđaj, pretresanje prostorija i osoba, privremeno oduzimanje predmeta, kao i dostavljanje akata, pismenih materijala i drugih koji su u vezi sa pretkrivičnim i krivičnim postupkom u državi moliteljici (Mijalković, 2003:434-435).

Prema Zakonu o pružanju međunarodne pravne pomoći u krivičnim stvarima u BiH, nadležne institucije koje su uključene u pružanje međunarodne pravne pomoći, kao moliteljice ili kao zamoljena strana, komunikaciju vrše preko Ministarstva pravde BiH. Pored Ministarstva pravde BiH, komunikacija se može vršiti i direktno, kada je to regulisano međunarodnim ugovorima, ali kopija zamolnice ide Ministarstvu pravde BiH. Također, pored direktne komunikacije, ako ne postoje potpisani

sporazumi, u određenim situacijama pružanje međunarodne pravne pomoći se može vršiti i preko Interpola.

8. ZAKLJUČAK

Ilegalne migracije kao sigurnosni problem koji ima svoju veliku progresiju postaje preokupacija velikog dijela društvene zajednice i zvaničnih institucija, država koje se susreću sa problemom ilegalnih migracija, ali i institucija Evropske unije, koja i jeste krajnji cilj ilegalnim migrantima kao destinacija za život dostojan čovjeka, u čijoj su potrazi, čak i po nekoliko godina, kretajući se od državne polazišta do državne odredišta.

Na tom putu u potrazi za boljim životom, formirale su se migrantske rute, na kojima se nalazi veliki broj država, koje nemaju nikakvog udjela i krivice za stanje u državama iz kojih dolaze ilegalni migranti, a koje moraju da se suočavaju sa posljedicama migrantske krize.

Jedna od tih država jeste i BiH, koja se od 2016. godine, počinje polako nalaziti kao jedna od država na migrantskoj ruti, a što definitivno, u ozbiljnom obliku, i problemu za stanovništvo i veliki broj institucija u BiH, postaje krajem 2017. i početkom 2018. godine, kada dolazi do enormnog povećanja broja otkrivenih ilegalnih migranata, podnesenih zahtjeva o izraženoj namjeri za podnošenjem zahtjeva za azil, kao i broja nezakonitih aktivnosti, falsifikovanja putnih isprava koje se koriste za pokušaj prelaska državne granice, te broja krivičnih djela u vezi sa krijumčarenjem migranata.

Navedeni pokazatelji predstavljaju sigurnosni rizik, i prijetnju sigurnosti državne granice, što zahtijeva adekvatan odgovor prije svega Granične policije BiH, u sprečavanju ilegalnih prelazaka državne granice, ali i identifikaciji, otkrivanju i dokazivanju krivičnih djela u vezi sa krijumčarenjem ilegalnih migranata, i to posebno kada su u pitanju organizovani oblici krijumčarenja ilegalnih migranata, gdje je potrebno identifikovati kompletan lanac krijumčarenja, koji polazi od države odredišta, preko Grčke, pa sve do BiH i država Evropske unije, pri čemu pripadnici organizovanih kriminalnih grupa stižu protivpravnu imovinsku korist u enormnim iznosima, a koji se mjere na godišnjem nivou i milijardama eura. S tim u vezi, samo sa strateški planiranim aktivnostima, kroz provođenje akcionih planova, po različitim segmentima djelovanja, institucije države BiH, a prije svega Granična policija BiH, kroz jačanje kapaciteta, ljudskih, materijalno-tehničkih i finansijskih, te efikasnu saradnju na domaćem i međunarodnom nivou, zajedno sa Službom za poslove sa strancima i ostalim agencijama za provođenje zakona u BiH, može da ublaži posljedice ovog sigurnosnog problema, kojeg osjeti šira društvena zajednica u BiH, a koji će prema relevantnim podacima međunarodnih institucija trajati najmanje još nekoliko godina.

LITERATURA

1. Bojanić, N., 2002. *Krivotvorenje putnih isprava – kriminalistički aspekt*“, Kriminalističke teme, broj III–IV, Sarajevo,
2. Bojanić, N., 2002. *Krivotvorenje putnih isprava – pravni aspekt*“, Kriminalističke teme, broj I–II, Sarajevo,
3. Dragović F., Mikac R., 2017. *Masovne migracije: izazovi, posljedice i put naprijed*, Zagreb,
4. <http://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7203832/3-04032016-AP-EN.pdf/790eba01-381c-4163-bcd2-a54959b99ed6>
5. Korajlić, N., i saradnici, 2012., *Istraživanje krivičnih djela*, Pravni fakultet, Univerzitet u Sarajevu, Sarajevo
6. *Krivični zakon Bosne i Hercegovine* („Službeni glasnik BiH“ broj: 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07, 8/10),
7. Kržalić, A., 2017. *Vanjska i sigurnosna politika Europske Unije*. Udruženje Nova sigurnosna inicijativa Sarajevo
8. Kržalić, A., Veladžić, N. 2016. *Organizovani kriminalitet*. Nova sigurnosna inicijativa Sarajevo. Sonic Studio Sarajevo.
9. Mijalković S., 2009. *Suprostavljanje trgovini ljudima i krijumčarenju migranata*, Beograd,
10. *Odluka o određivanju graničnih prelaza u Bosni i Hercegovini* („Službeni glasnik BiH“, broj 39/12);
11. *Odluka o ratifikaciji Konvencije ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organizovanog kriminala*, Njujork, 15. novembra 2000. godine („Službeni glasnik BiH, broj: 31/02),
12. *Odluka o ratifikaciji Protokola protiv krijumčarenja migranata kopnenim, morskim i vazdušnim putem, kojim se dopunjuje konvencija ujedinjenih naroda protiv transnacionalnog organizovanog kriminala*, Njujork, 15. novembar 2000.godine („Službeni glasnik BiH, broj: 31/02),
13. Sijerčić – Čolić H., Hadžiomerađić M., Jurčević M., Kaurinović D., Simović M., 2005. *Komentar Zakona o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo,
14. Tadić J., Dragović F., Tadić T., 2016. *Migracijska i izbjeglička kriza – sigurnosni rizici za EU*, Policija i sigurnost, Zagreb,
15. *Zakon o azilu* („Službeni glasnik BiH“: 11/16 i 16/16),
16. *Zakon o Direkciji za koordinaciju policijskih tijela BiH i o agencijama za podršku policijskoj strukturi BiH*, (Službeni glasnik 36/08)
17. *Zakon o graničnoj kontroli* („Službeni glasnik BiH“: 53/09, 54/10 i 47/14),

18. *Zakon o graničnoj policiji BiH* („Službeni glasnik BiH“: 50/04, 27/07 i 59/09)
19. *Zakon o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine* („Službeni glasnik BiH“ broj: 3/03),
20. *Zakon o strancima* („Službeni glasnik BiH“: 88/15),
21. <http://sps.gov.ba/dokumenti/izvjestaji/SPS%20-%20izvjestaj%20za%202016.pdf>